

Sygn. akt II UK 67/18

POSTANOWIENIE

Dnia 13 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku M. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.
przy udziale zainteresowanego E. J.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 28 września 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 28 września 2017 r., sygn. akt III AUa [...], oddalił apelację ubezpieczonej M. G. od wyroku Sądu Okręgowego w E. z dnia 20 grudnia 2016 r., sygn. akt IV U [...], oddalającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w E. z dnia 23 lutego 2016 r. stwierdzającej, że nie podlega ona ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia u płatnika składek E. J..

Ubezpieczona zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w całości. Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: 1) art. 22 § 1 k.p. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, w której pracownik na podstawie zawartej umowy o pracę wykonuje obowiązki tożsame z tymi, jakie

wykonywał wcześniej w ramach pomocy rodzinnej, nie można mówić o wykonywaniu pracy w reżimie pracowniczym; 2) art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w okolicznościach tej sprawy ubezpieczona i zainteresowany złożyli oświadczenie woli o zawarciu umowy o pracę jedynie dla pozorów, co w konsekwencji skutkowało uznaniem zawartej umowy jako niemogącej stanowić ważnego tytułu podlegania pod ubezpieczenia społeczne, podczas gdy z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że praca była faktycznie przez ubezpieczoną wykonywana; 3) art. 65 § 2 k.c. w związku z art. 300 k.p. przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że składając oświadczenie woli o zawarciu umowy o pracę ubezpieczona i zainteresowany z góry przyjęli, że: - ubezpieczona nie będzie świadczyć pracy, a zainteresowany nie będzie korzystać z jej pracy, tj., że nie będą realizować praw i obowiązków wynikających z treści umowy - zawarta przez nich umowa ma na celu wyłącznie uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z ciążą ubezpieczonej, a to głównie z uwagi na fakt występowania rozbieżności między pisemnym zakresem obowiązków ubezpieczonej, a rzeczywiście wykonywaną przez nią pracą, oraz ze względu na nieudowodnienie wykonywania pracy pracownika biurowego menadżera w pełnym wymiarze czasu pracy; 4) „art. 6 ust. pkt ”, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300), przez niezastosowanie tych przepisów i uznanie przez Sąd drugiej instancji, że ubezpieczona nie podlega od dnia 1 lipca 2015 r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu, z tytułu zatrudnienia u zainteresowanego, w sytuacji, gdy spójne ze sobą zeznania świadków i ubezpieczonej potwierdzają okoliczność faktycznego wykonywania pracy przez ubezpieczoną.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność. W uzasadnieniu wniosku podniosła, że Sąd Apelacyjny, pomimo spełnienia wymogów z art. 22 k.p. nie dopatrywał się elementów charakterystycznych i koniecznych dla stosunku pracy, kwalifikując czynności ubezpieczonej jako pomoc rodzinną. W ocenie skarżącej, pomoc rodzinną można scharakteryzować jako sporadyczną, doraźną pomoc podyktowaną aktualną potrzebą. Nie sposób mówić o pomocy rodzinnej w razie ciągłego wykonywania

pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, pod kierownictwem pracodawcy i na jego ryzyko, zwłaszcza w sytuacji, gdy osoba wykonująca pracę nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego z pracodawcą. Skarżąca wskazała, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie potwierdza, że ubezpieczona od 1 lipca 2015 r. pracowała codziennie minimum przez 8 godzin. W ocenie skarżącej, Sąd Apelacyjny w oczywisty sposób naruszył art. 22 k.p., stawiając pracy wykonywanej w ramach stosunku pracy wymagania, które z przepisu tego nie wynikają, a pomijając okoliczności o tej pracy bezwzględnie świadczące. Skarżąca wskazała, że wadliwa jest także ocena zawartej umowy o pracę z punktu widzenia jej pozorności. Podkreśliła, że nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Skarżąca wskazała również na oczywiste naruszenie art. 83 k.c. Argumentowała, że nie może korzystać z przysługującej jej ochrony w związku ciążą i macierzyństwem, pomimo faktycznego świadczenia pracy w spornym okresie.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...], a w przypadku stwierdzenia podstaw o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości jak również orzeczenia Sądu Okręgowego w E. i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi, w każdym przypadku o zasądzenie kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji

oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczności, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć

wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżąca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnia oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej wynikającą z jej zdaniem oczywistego naruszenia art. 22 § 1 k.p. i art. 83 k.c., w szczególności z odwołaniem się do wykonywania pracy na rzecz pracodawcy, co ma podważać tezę o pozorności umowy o pracy. Istotnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował (por. wyroki: z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 320/04, OSNP 2006 nr 7-8, poz. 22; z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 61/05, LEX nr 607105; z dnia 18 maja 2006 r., III UK 32/06, LEX nr 957422; z dnia 12 lipca 2012 r., II UK 14/12, LEX nr 1216864; z dnia 22 czerwca 2015 r., I UK 367/14, LEX nr 1771586). Niemniej jednak pogląd ten odnosi się, po pierwsze, do pracy umówionej w umowie o pracę, po drugie, świadczonej w reżimie pracowniczym. Tymczasem z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że zakres czynności, które miały wynikać zawartej umowy o pracę w zdecydowany sposób różnił się od czynności faktycznie wykonywanych i że skarżąca nie świadczyła na rzecz płatnika składek pracy podporządkowanej, a więc w sposób, jaki jest charakterystyczny dla stosunków pracy, ale w ramach pomocy rodzinnej.

Uwzględniając powyższe, skarżąca nie wykazała kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa, które uzasadniałoby twierdzenie o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.